

Skjøtselsplan for Løkra, Rauma kommune, Møre og Romsdal fylke.

Bioreg AS Rapport 2013 : 24

BIOREG AS

Rapport 2013:24

Utførende institusjon: Bioreg AS http://www.bioreg.as/	Kontaktpersonar: Finn Oldervik	ISBN-nr. 978-82-8215-253-2
Prosjektansvarleg: Finn Oldervik 6693 Mjosundet Tlf. 71 64 47 68 el. 414 38 852 E-post: finn@bioreg.as	Oppdragsgjevar: Fylkesmannen i Møre og Romsdal ved Geir Moen	Dato: 13.11.2013
Referanse: Langmo S.H.L., Folden Ø. & Oldervik, F.G. 2013. Skjøtselsplan for Løkra, Rauma kommune, Møre og Romsdal Fylke. Bioreg AS rapport 2013 : 24. ISBN; 978-82-8215-253-2.		
Referat: Rapporten skildrar naturverdiar og artsmangfald for to slåttemarkslokalitetar på gnr 73/1, Løkra, Rauma kommune. Vidare gjer rapporten greie for dei skjøtselstiltaka som bør setjast i verk for å take vare på dei biologiske verdiane som er knytt til lokalitetane.		
4 emneord: Kulturlandskap Naturtype Skjøtselsplan Slåttemark		

Figur 1. Foto; Øystein Folden © 04.07.2013. Biletet er tatt frå nesten heilt nord i den nedste lokaliteten, og vi ser dei meste sentrale delane av lokaliteten, med gardstunet i bakgrunnen.

Innhald

Innhald	3
Føreord	4
A. Generell del	5
Slåttemarksutformingar på Vestlandet	5
Generelle råd ved skjøtsel og restaurering av verdifulle slåttemarker	6
B. Rauma; Løkra, øvre del av innmarka.	8
Ortofoto/kart.....	13
Bilete	13
C. Rauma; Løkra, Lykkja.	15
Kjelder	20
Litteratur:	20
Munnlege kjelder:	20
Internett:	20
Ortofoto/kart.....	21
Bilete	21
Vedlegg 1. Artslister.....	24
Vedlegg 2. Definisjonar	25

Føreord

I samsvar med ei nasjonal handlingsplan for å ta vare på dei attverande slåttemarkane i Noreg vart det teke initiativ til å lage dei første skjøtelsplanane for Møre og Romsdal alt i 2010. Det er Fylkesmannen ved Geir Moen som samordnar dette arbeidet i fylket. Når det gjeld dei to slåttemarklokalitetane på Løkra i Rauma, så vart den første gong registrert i Naturbase 05.07.2005 av John Bjarne Jordal. Begge lokalitetane er i fylgje grunneigaren slått kvart år til 2011, og øvre del av innmarka blei også slått i 2012. Opplysningane i Naturbase er frå 2005, og vi har difor funne det naudsynt å gjera nokre supplerande undersøkingar der.

Undersøkinga vart gjort saman med Astrid Sæther, tidlegare eigar av gardsbruket (gnr 73/1). Det er vår eiga undersøking som ligg til grunn for skildring, verdisetting og avgrensing, men det er også teke omsyn til skildringa i Naturbase der vi har funne dette relevant, sjølv om denne i alle høve er mangelfull og dei få avsnittsoverskriftene er utdatert i høve dei nye retningslinene for avsnittsoverskrifter.

Nærare lokalisert ligg lokalitetane nord og nordaust for husa i Løkra mellom E 136 og jernbanelina. Begge ligg i ei søraustvendt li. Skjøtelsplanane for dei to lokalitetane på Løkra har som hovudoppgåve å ta vare på det opphavlege artsmangfaldet, og da ved ein skjøtelsmåte som liknar mest mogleg på den tradisjonelle, dvs. med minimal gjødsling og relativt sein slått, samanlikna med dagens siloslått. At lokalitetane vert slått også i framtida, er likevel den aller viktigaste føresetnaden for å oppretthalde dei verdiane som er registrert her!

Vi vil med dette få takke Fylkesmannen i Møre og Romsdal v/Geir Moen for oppdraget og for eit godt samarbeid om prosjektet. Så vil vi også rette en takk både til eigar og brukar av den aktuelle slåttemarka for velvilje og tålmod når vi har ringt og mast om opplysningar.

Mjosundet i Aure 13. november 2013 Tingvoll 13. november 2013 Rissa 13. november 2013

For Bioereg AS

Finn Gunnar Oldervik

Øystein Folden

Solfrid Helene Lien Langmo

A. Generell del

Slåttemarker er areal som vert regelmessig slått. Semi-naturleg slåttemark eller såkalla kulturmarkseng, er slåttemarker som er forma gjennom rydding og lang tids tradisjonell slått. Dei er ofte overflatelydda, men ikkje oppdyrka og tilsådd i seinare tid, og ikkje eller svært lite gjødsla. Dei vert slått seint i sesongen. Slåttemarkene vert eller vart gjerne haustbeita og ofte også vårbeita. Korleis slåttemarkene har vore skjøtta varierer noko frå stad til stad og frå landsdel til landsdel. Slåttemarkene er urte- og grasdominerte og oftast svært artsrike. Dei kan vere opne eller tresette.

Tresette slåttemarker med styvingstre som vert hausta ved lauving er i dag svært sjeldne. Slike såkalla lauvenger vart gjerne beita om våren, slått ein gong seint om sommaren og beita om hausten. I tillegg vart greinene på trea hausta til fôr med eit tidsintervall på 5-8 år. I gammal tid spelte også myr ei viktig rolle som slåtteareal (slåttemyr). Dei fleste jordvassmyrane i Noreg har tidlegare vore slått, men myrslåtten tok i stor grad slutt for ganske lenge sidan og vart praktisert berre nokre få stader fram til slutten av 1950-åra. Nokre av slåttemyrane gror att, medan andre endrar seg mindre, her er det truleg få tydelege biologiske spor frå slåttedrifta. Det er registrert få lauvenger og slåttemyrar som framleis er i hevd.

Dei ulike slåttemarkene høyrer til blant våre mest artsrike naturtypar, og er viktige også for andre organismar enn karplantar. T.d. er rundt 70 prosent av dagsommarfuglane våre knytt til open engvegetasjon (særlig urterik slåttemark) og fleire vadefuglar brukar strandenger (slått eller beita) som hekkeområde og rasteplassar under trekket. I tillegg har slåttemarker mykje å seia for mange truga artar av beitemarksopp. Slåttemark kan ikkje erstattast av beitemark, fordi dei inneheld vegetasjonstypar og fleire artar som ikkje klarer seg i område som berre vert beita. Samanlikna med naturbeitemark har slåttemark generelt det høgaste artsmangfaldet og dei største bestandane av fleire truga engartar. Gjennom historia har slåttemark vore, og vil framleis vere, om vi tek vare på dei, viktige "levande genbankar". I tillegg er dei berekraftige økosystem som har vore eit nøkkelement i norsk landbruk i fleire tusen år. Men driftsendringar på 1900-talet har ført til at slåttemark no er mellom våre mest truga naturtypar.

Slåttemarksutformingar på Vestlandet

Den store variasjonen i slåttemarksvegetasjonen i Noreg er enno berre delvis kartlagt. I det følgjande har vi likevel prøvd å peike på nokre utformingar av slåttemarksvegetasjon som er særigne for Vestlandet og dermed gir fylka her eit særskilt forvaltningsansvar. Vi gjev òg døme på nokre verdifulle lokalitetar.

I Møre og Romsdal har ein svært godt oversyn over tradisjonelle slåttemarker fordi det her nyleg er gjort ei samanstilling av kunnskapen om denne naturtypen (Jordal 2007). 178 lokalitetar vert omtala i rapporten frå dette prosjektet, og slåttemarker er registrert i 29 av dei 37 kommunane i fylket. Lokalitetane finst likevel først og fremst konsentrert innan mindre geografiske område, og kommunane Stordal (22 lokalitetar, særleg i Nørdredalen), Rauma (28 lokalitetar, særleg i øvre Romsdalen), Tingvoll (19 lokalitetar, særleg i Vågbø-Holmeide) og Sunndal (16, særleg ved fjellgardane) har flest kjende lokalitetar. Frisk fattigeng, ofte med stort artsmangfald, er truleg den viktigaste vegetasjonstypen. 64 raudlisteartar er registrert i dei registrerte slåttemarkene (13 karplantar, 1 sommerfuglart og 50 soppartar).

- Ein særleg verdifull lokalitet er Skutholmen, Fræna, der det finst eit heilskapleg fiskarbondelandskap som vert skjøtta tradisjonelt og har mange gamle kulturlandskapselement m.a. mange små 1x2-meters potetåkrar i bergskortene. Slåttemarkene vert slått med ljå. Her finst mange raudlista beitemarkssopp. Staden er veglaus og kan nåast med robåt over eit 50 meter breitt sund.

- Langs Grøvvassdraget (Sunnal, utvalt for MR i 2008) og i øvre Romsdalen (Rauma) finst tørre-friske slåttemarkar med fleire tørrrengsartar som *Pilosella*-artar og sjeldne soppar.
- Stordal kommune har kanskje landets største bestandar av kvitkurle som i stor grad er knytt til restar av slåttemark.
- Nordre Sunnmøre er eit kjerneområde for solblom. Meir enn 30 000 blomsterstenglar er registrert innan dette området. Dessverre er det no berre sporadisk hobby slått igjen her.

I Hordaland har m.a. Losvik (1988) studert slåttemarksvegetasjon. Viktige lokalitetar finst m.a. i Urangsvåg, Bømlø, Gjuvsland og Varaldsøy.

I Sogn og Fjordane har miljøet rundt Ingvild Austad på Høgskulen over fleire tiår forska på og gjort ei rekkje registreringar i dei tradisjonelle slåtteengene i fylket. Kystblåstjernedominerte slåttemarkar finst i ytre kyststrok, m.a. i Gåsvær i Solund, og lokalitetane Sandøyna, Vilnes og Hamna i Askvoll. Ein viktig slåttemarkslokalitet finst på Øvre Ormelid, ein hyllegard i Luster. Her finst tørrrenger med m.a. brudespore, vanleg nattfiol og bakkesøte. Det er registrert mange slåttemarkar i Sogn og Fjordane, men fleire av registreringane er gjort for relativt lenge sidan og stoda i dag er uviss. På Grinde i Leikanger finst ei flott lauveng der både trea og enga framleis vert haldne i hevd.

I Rogaland er det registrert få slåttemarkar. I Funningsland, Hjelmeland finst ei dei få attverande solblomslokalitetane i fylket. Diverre vert den ikkje slått no.

Generelle råd ved skjøtsel og restaurering av verdifulle slåttemarkar

Skjøtsel

Beste måten å skjøtte ei gammal, artsrik eng på, er å følgje opp den tradisjonelle driftsforma, utan gjødsling og med sein slått. Det tradisjonelle slåttetidspunktet har variert noko frå stad til stad avhengig av klima og høgd over havet. Difor er det viktig å finne ut kva som har vore vanleg på den aktuelle lokaliteten eller i nærområdet frå gamalt av. Slått før 10. juli var svært uvanleg.

Ein bør nytte lett reiskap (ljå, tohjuls slåmaskin eller lettare traktor) der det er mogleg. Graset må bakkjetørkast eller hesjast før det vert fjerna. I tillegg til at ein får tørt og godt høy, er bakkjetørkinga viktig for at frøa til engartane både skal få modne ferdig og vert liggjande att på enga når høyet vert samla saman og køyrd vekk.

Mange stadar på Vestlandet har engene i tillegg vore beita, anten vår eller haust eller begge delar. Berre beiting kan ikkje erstatte slått, men er dette einaste moglege skjøtsel i en periode, er storfebeiting det mest skånsame. Storfeet vel ikkje ut "godbitane" slik sauene gjer. Men beitepresset må ikkje vere for stort, og ein må rekne med noko manuell etterrydding. Der ein har tidlegblømande artar, som til dømes svartkurle, er det særleg viktig at ein unngår vårbeite.

Restaurering

Når det gjeld restaurering av enger som er i attgroing og utviding av eksisterande slåtteareal er det viktig å ikkje setje i gang med meir omfattande restaurering enn det ein klarar å følgje opp med skjøtsel i ettertid.

Dersom det er mange delfelt som skal restaurerast, kan det vere lurt å ta det trinnvis over fleire sesongar. Slik vert det meir overkomeleg, og ein får erfaring med kor omfattande dei ulike tiltaka er og kor mykje ein kan vente å få gjennomført per sesong.

Hogst/grovrydding bør helst gjennomførast på frosen og gjerne bar mark. Då unngår ein skadar på undervegetasjonen, og samstundes er det enklare å få ein lågast mogleg stubbe. Rydding i snø kan vere meir tungvint. Mindre buskar og oppslag kan òg ryddast om sommaren når det er tørt og mykje av biomassen er samla i blada.

I slåtteenger som *ikkje* har vore tresette er det ikkje noko poeng i å setje att tre ved rydding, men gamle styvingstre bør få stå. Eit og anna lauvtre med fin og vid krone kan òg gjerne få stå. Alle gran/furu og framande treslag bør fjernast.

Etter hogst er det særleg viktig at alt ryddeavfall, kvist, stubbar og liknande vert samla saman og brend på eigna stader, og aller helst frakta ut av området. Dette for å unngå unødig oppgjødsling. Ryddeavfall som ligg spreidd utover vil elles fort føre til ny dominans av uønska snarveksande, konkurransesterk vegetasjon. Av same grunn er oppflising og spreiring av flis i området ikkje å tilrå.

Attståande biomasse vil ta opp noko av næringa som vert frigjort frå daude røter av tre og buskar som har vert rydda bort. Dette gir ein gjødslingsverknad som lett fører til uønska nitrogenkrevjande artar (t.d. bringebær og brennesle). Gradvis opning er difor viktig. Gjødslingsverknad saman med auka ljosinnstråling fører gjerne òg til ein del etterrenning. Det er mest effektivt å slå lauvrenningane i juli, når det er minst energi samla i rotsystemet. Dette fell normalt saman med slåttetidspunktet. Det kan likevel vere nødvendig å rydde lauvrenningar fleire gonger dei par første sesongane.

Osp spreier seg ved rotskot, og rydding kan i mange tilfelle føre til omfattande renning. Det kan difor løne seg å ringborke osp ved å skjere eit ca. fem cm breitt band rundt treet nedanfor den nedste greina. Det er viktig at snittet er såpass djupt at all borken forsvinn, slik at transporten av næringsstoff stoppar heilt opp. Det er lettast å ringborke om våren. Etter tre somrar må dei daude trea fjernast.

Stubbar må kappast heilt ned til bakken, anten i samband med hogsten eller ved etterrydding på barmark. Større stubbar vil rotne fortare om ein skil borken frå veden med eit spett eller liknande, og deretter stappar jord i mellom. Med unntak av osp og or kan ein òg unngå renningar på denne måten. Dette kan t.d. vere aktuelt i kantar som hindrar ljosinnstråling til slåttemarka.

Problemartar som bringebær- og rosekratt, brennesle og mjødukt vil normalt forsvinne ved slått over tid. Men for å få dei bort kan det i byrjinga vere nødvendig å slå fleire gonger per sesong med ljà eller krattryddar. Felt med einstape bør slåast ned med kjepp, ikkje skjerast ned. På denne måten held bregna fram med å transportere næring frå røtene, og utarmar dermed rotsystemet sitt. Bregna bør så fjernast om hausten.

For meir utfyllande stoff om skjøtsel, restaurering og hevd:

Skjøtselsboka for kulturlandskap og gamle norske kulturmarker er å finne på DN sine heimesider: <http://miljodirektoratet.no/no/Publikasjoner/Publikasjoner-fra-DirNat/Annet/Skjotselsboka/>

B. Rauma; Løkra, øvre del av innmarka.

SØKBARE EGENSKAPER (for Naturbase)										
Namn på lokaliteten Løkra, øvre del av innmarka					Kommune Rauma			Områdenr.		
ID i Naturbase BN00037606			Registrert i felt av: Øystein Folden og Solfrid Helene Lien Langmo, Bioreg AS				Dato: 04.07.2013			
Eventuelle tidligere registreringer (år og navn) og andre kilder (skriftlige og muntlige) Astrid Sæther, tidlegare grunneigar John Bjarne Jordal 2005							Skjøtselsavtale: Inngått år: Utløper år:			
Hovudnaturtype: Slåttemark D01					100 % andel		Utform.: Svak lågurtslåtteeeng (D0115)			100% andel
Tilleggsnaturtypar: Ingen										
Verdi (A, B, C): B				Annen dokumentasjon (bilder, belagte arter m.m.)						
Påvirkningsfaktorer (kodeliste i håndbok 13, vedlegg 11) Ingen										
Stadkvalitet		Tilstand/Hevd		Bruk (no):				Vegetasjonstypar:		
< 20 m	x	God	x	Slått		Torvtekt		Svak lågurtslåtteeeng	D0115	
20 - 50 m		Svak		Beite	x	Brenning				
50-100 m		Ingen		Pløying		Park/hagestel				
> 100 m		Gjengrodd		Gjødsling						
		Dårlig		Lauving						
OMRÅDESKILDRING (For Naturbase og som grunnlag for skjøtselsplanen)										
<p>INNLEIING</p> <p>Skildringa som no ligg i Naturbase er basert på registreringa som John Bjarne Jordal gjorde 05.07.2005. Den 04.07.2013 vart lokaliteten oppsøkt på ny og da med formål å lage ein skjøtselsplan for lokaliteten. Det var Bioreg AS ved Øystein Folden og Solfrid Helene Lien Langmo som utførte denne siste undersøkinga. Grensene for lokaliteten vart da justert litt.</p>										
<p>PLASSERING OG NATURGRUNNLAG:</p> <p>Lokaliteten ligg i ei søraustvendt li, ovanfor E 136 som passerer litt vest for busetnaden på garden. Mot sør er den avgrensa av gardstunet, mot vest grensar den mot meir gjødsla innmark, mot nord og aust grensar den mot lauvskog dominert av bjørk. Berggrunnen består av gneis, ikkje inndelt, for det meste kvartsdiorittisk, nokre stader migmatittisk, slik som mesteparten av dette området gjer. Området ligg på grensa mellom sørboreal (SB) og mellomboreal (MB) vegetasjonssone og i svakt oseanisk seksjon O1. Lokaliteten er avgrensa i hovudsak på basis av ortofoto/kart, og er betre enn 20 m.</p>										
<p>NATURTYPAR, UTFORMINGAR OG VEGETASJONSTYPAR: Lokaliteten er avgrensa som slåttemark (D01). Vidare er den definert som svak lågurtslåtteeeng (D0115)</p>										

ARTSMANGFALD:

Av plantar vart det i 2013 påvist følgjande artar; Bakkesoleie, bleikstorr, blåbær, blåklokke, blåkoll, bråtestorr, dunkjempe, engfrytle, engnellik, engsyre, fuglevikke, gjeldkarve, gjerdevikke, grasstjerneblom, gulaks, harerug, hegg, hundekvein, hårsvæve, kattedot, kjertelaugnetrøyst, kvitkløver, kvitmaure, prestekrage, rogn, raudkløver, raudknapp, raudsvingel, ryllik, sauesvingel, skogfiol, skogstorkenebb, smalkjempe, småbergknapp, småengkall, stornesle, teiebær, tepperot, tiriltunge, tviskjeggveronika og åkerstemorsblom. Innanfor lokaliteten vart det registrert fleire mindre kratt av ubestemt rose.

Frå tidlegare nemner Jordal registrering av mellom anna dunhavre og skogkløver samt ein ubestemt, mindre vanleg art frå hårsvæve-gruppa. Mary H. Losvik har registrert bakkeaugnetrøyst på lokaliteten (Kjelde: Artskart).

BRUK, TILSTAND OG PÅVERKNAD:

Historikk: Det er spor etter plogfår langt oppe i bakken på denne lokaliteten, så det har nok vore skifta litt mellom åker og eng gjennom tidene. Elles så veit ein ikkje så mykje om gardsdrifta på Løkra i riktig gamle dagar, anna enn at ein Nils Løkra åtte bruket fram til 1983 (pers meld. Astrid Sæther). Vi veit at han sette opp nytt fjøs i 1946 og at han opphavleg hadde både sau og ku på garden. Då han byrja å verta gammal kvitta han seg med kyrne og satsa på sauehald åleine. Så lenge han hadde husdyr vart det slått på lokaliteten, men då han også måtte kvitta seg med sauene vart det beita nokre få år fram til 1983 då bruket vart seld som tilleggsjord til Gunnar og Astrid Sæther på Lykkeslet. Nils Løkra dreiv på tradisjonelt vis med sein slått og hesjing for det meste og stort sett så gjødsla han med husdyrgjødsel.

Nyare bruk: Gunnar og Astrid Sæther på Lykkeslet overtok altså småbruket i 1983, og hadde det fram til 2008, då sonen Ole Løkra tok over. Frå 1983 og til og med 2008 vart enga slått med tohjulstraktor og avlinga for det meste tørka til høy ved hesjing. Slåtten vart vanlegvis utført i slutten av juli og det vart både vår- og haustbeita med sau på lokaliteten. Kva gjeld gjødsling, så seier Gunnar Sæther at dei bruka om lag 10 kg kunstgjødsel på målet i tillegg til litt naturgjødsel. I 2008 skjøta Gunnar og Astrid Sæther både hovudbruket, Lykkeslet og tilleggsjorda på Løkra over på sonen, Ole Løkra. Sistnemnde bor i Molde og det er no Tommy Sæther og Marius Remmen som disponerer jorda på Løkra.

Bruksmåte no: Lokaliteten vart slått fram til 2012 Det siste året vart deler av lokaliteten slått til silofor, men det gjeld berre den delen av lokaliteten som eignar seg for traktor slått. Resten vart det brukt beitebussar på. I 2013 har det ikkje vore slått, men det har gått nokre koplam og beita der utover sommaren. Det er Tommy Sæther som har kome med desse siste opplysningane.

FRAMANDE ARTAR:

Ingen

KULTURMINNE:

Ingen registrert.

SKJØTSEL OG OMSYN:

For å oppretthalde verdiane som slåttemark, så er det dei grunnleggjande skjøtselsgrepa som skal til: Ikkje gjødsling, sprøyting eller pløying, og det må vere sein slått og bakketørking eller hesjing av graset, og etterbeite om hausten om det er mogleg. Hardt vårbeite over lengre tid er heller ikkje å tilrå. Sommarbeiting er skadeleg for artsmangfaldet på sikt.

DEL AV HEILSKAPLEG LANDSKAP:

Landskapet har venteleg vore eit småskalalandskap knytt til jordbruk tidlegare. Mykje i nærleiken av Løkra er grodd att, så dette landskapet framstår i dag mykje meir som fragment.

VERDIGRUNNGJEVING:

Jordal sette verdi B på lokaliteten. Enga er over 2 dekar, har tilnærma slåttemarkstruktur og ein viss artsrikkdom, og med eit potensial for raudlista beitemarksopp. Med eit slåttetidspunkt som ofte er litt tidleg, og ingen raudlistefunn, meiner vi at verdien ikkje er nok til A, men heller er ein ganske sterk B - Viktig.

SKJØTSELSPLAN

DATO skjøtselsplan: 31.10.2013	UTFORMA AV: Øystein Folden, Solfrid Helene Lien Langmo og Finn Gunnar Oldervik		FIRMA: Bioreg AS	
UTM 32N 6914230 450614	Gnr/bnr. 73/1	AREAL (noverande): 3,3 da	AREAL etter evt.restaurering:-	Del av verneområde? Nei
Kontakt med grunneier/bruker (ev /informant). Før opp tidsperioder, ev datoer. Namn: Tidlegare grunneigar Astrid Sæther.			Type kontakt (befaring, tlf, e-post med meir) Tidlegare grunneigar, Astrid Lykkeslet Sæther var med på den naturfaglege registreringa 04.07.2013. Før den tid var ein i telefonisk kontakt med vedkomande. Har også vore i telefonisk kontakt i samband med utarbeidinga av kjøtselsplanen. Også noverande brukar, Tommy Sæter er kontakta i samband med utarbeiding av kjøtselsplanen. Eigaren er derimot ikkje kontakta.	

MÅL:

Hovudmål for lokaliteten:

- Det langsiktige målet er at lokaliteten skal haldast i god hevd med årleg slått og fjerning av høy etter tørking på bakken eller eventuelt hesjing. B-verdien på lokaliteten skal oppretthaldast ved at populasjonar av ev raudlista artar av beitemarkssopp og karakterartar av kulturmarksengplantar skal haldast på dagens nivå, eller aukast. (For liste over karakterartar, sjå artslista i vedlegg 1!)
- Det er også eit mål at den typiske jamne slåttemarkstrukturen vert teke vare på eller vert forbetra.
- Slåttemarka skal liggja i eit ope landskap og kantsoner skal ikkje skuggast ut av skog og kratt.
- Slåttemarka skal ikkje gjødslast, sprøytast eller pløyast.
- Det skal ikkje nyttast tung traktorreiskap på lokaliteten. Til slått kan ein bruke tohjulsslåmaskin og ljå. Avlinga kan rakast nedover og hentast i vestkanten av lokaliteten.

Delmål for lokaliteten:

- Vårbeite bør avgrensast til ei veke, maks 14 dagar. Ein bør ikkje sleppa innpå for mange beitedyr slik at beitepresset vert særleg sterkt om våren. Beite heile sesongen på lokaliteten er skadeleg for artsmangfaldet, sjølv om ein på den måten kan unngå at lokaliteten gror igjen.
- Lokaliteten bør etterbeitast om hausten, men ikkje så sterkt at det blir mykje opptrakka. Ved ufullstendig beiting er det viktig å få slått kantane.
- Lauvskogen særleg på austsida og nordsida av lokaliteten bør tynnast noko. Eventuell transport med traktor må skje på frose mark, eller utanfor lokaliteten.

Tilstandsmål artar:

- Artsmangfaldet i slåttemarka skal oppretthaldast eller helst aukast jf. artslista i vedlegg 1.
- Populasjonar av artane i lista over karakterartar skal oppretthaldast eller helst aukast (Sjå artslista for lokaliteten i vedlegg 1!)
- Populasjonar av eventuelle raudlisteartar av beitemarkssopp eller frå andre artsgrupper som kan dukka opp skal oppretthaldast eller helst utvidast.

Mål for nedkjemping av problemartar/gjengroing:

- Rosekratt og yngre rogn og hegg innanfor lokaliteten må fjernast.

Tiltak:

- Årleg slått ikkje før 15.07. og helst innan 15.08., tørking av graset enten på bakken eller i hesje minst to dagar og fjerning av høyet.
- Tynning av skog. Det er ein fordel om det kan hoggast litt spreidd over fleire år, jf. generell del. Kvisten må fjernast frå lokaliteten. Viss denne blir brent (NB! Sjekk lokale brannforskrifter), så skal dette gjerast på fast bålpass utanfor lokaliteten.
- Rosekratt og anna kjerr inne på sjølve lokaliteten må fjernast.
- Haustbeiting er ønskeleg. Det kan sleppast sauer inn på lokaliteten 1-2 veker etter at den er slått, og desse kan beite der resten av sesongen.

AKTUELLE TILTAK:	Prioritering (år)	Kostnad	Kontroll: (Dato) Haust
<p>Generelle tiltak: Årleg slått ikkje før 15.07., og helst innan 15.08., tørking av graset minst to dagar og fjerning av høyet</p> <p>Beiting</p>	Årleg	3,3 daa à kr 2000,- = 6600.- Kr. 0.	
<p>Aktuelle restaureringstiltak, utover de generelle: Tynning av skog på aust- og nordsida av lokaliteten. Kvisten må også fjernast frå området</p> <p>Fjerning av rosekratt og hegg</p>	2014, 2015, 2016 Årleg	3 dagsverk kvart av åra.= kr. 7500 pr. år Kr. 300,-	
<p>Aktuelle årlige skjøtselstiltak, utover de generelle:</p>			
<p>UTSTYRSBEHOV: Tohjulsåmaskin, ljà, høygaffel, rive, presenning, motorsag</p>			
<p>OPPFØLGING: Skjøtelsplanen skal evalueres innen, 5 år: Behov for registrering av spesifikke artsgrupper: Beitemarksopp er ikkje undersøkt.</p>			
Tilskot søkt år:		Søkt til:	
Tilskot tildelt år:		Tildelt frå:	
<p>Skjøtelsavtale parter:</p>			
<p>ANSVAR: Person(-er) som har ansvar for iverksetting av skjøtelsplanen.</p>			

Ortofoto/kart

Figur 2. Dette ortofotoet frå Gislink viser avgrensinga av den aktuelle lokaliteten avmerka med raudt. Den gamle avgrensinga er med gult, og ein kan sjå at deler av denne no er grodd att med lauvskog. Til høgre i biletet ser ein lokaliteten Løkra, Lykkja.

Bilete

Figur 3. Foto; Solfrid Helene Lien Langmo © 04.07.2013. Biletet er tatt nord i lokaliteten og sørover. I bakgrunnen ser vi husa på lokaliteten.

Figur 4. Foto; Øystein Folden © 04.07.2013. Vi ser den nordre delen av lokaliteten.

Figur 5. Foto; Øystein Folden © 04.07.2013. Vi ser den øvre delen av lokaliteten.

C. Rauma; Løkra, Lykkja.

SØKBARE EGENSKAPER (for Naturbase)									
Navn på lokaliteten Løkra, øvre del av innmarka					Kommune Rauma			Områdenr.	
ID i Naturbase BN00037604			Registrert i felt av: Øystein Folden og Solfrid Helene Lien Langmo, Bioreg AS				Dato: 04.07.2013		
Eventuelle tidligere registreringer (år og navn) og andre kilder (skriftlige og muntlige) John Bjarne Jordal 2001 Astrid Sæther, tidlegare grunneigar							Skjøtselsavtale: Inngått år: Utløper år:		
Hovudnaturtype: Slåttemark D01				100 % andel		Utform.: Svak lågurtslåtteeeng (D0115)		95% andel	
Tilleggsnaturtypar: Ingen						Lågurt slåttefukteng (D0119)		5% andel	
Verdi (A, B, C): B				Annen dokumentasjon (bilete, belagte artar m.m.)					
Påvirkningsfaktorer (kodeliste i håndbok 13, vedlegg 11) Ingen									
Stadkvalitet		Tilstand/Hevd		Bruk (no):			Vegetasjonstypar:		
< 20 m	x	God	x	Slått		Torvtekt	Svak lågurtslåtteeeng	D0115	
20 - 50 m		Svak		Beite	x	Brenning	Lågurt slåttefukteng	D0119	
50-100 m		Ingen		Pløying		Park/hagestell			
> 100 m		Gjengrodd		Gjødsling					
		Dårlig		Lauving					
OMRÅDESKILDRING (For Naturbase og som grunnlag for skjøtselsplanen)									
<p>INNLEIING</p> <p>Skildringa som no ligg i Naturbase er grunna på registreringar gjort den 05.07.2001 av John Bjarne Jordal basert på eige feltarbeid. Den 04.07.2013 vart lokaliteten oppsøkt på ny og da med formål å lage ein skjøtselsplan for lokaliteten. Det var Bioreg AS ved Øystein Folden og Solfrid Helene Lien Langmo som utførte denne siste undersøkinga. Grensene for lokaliteten vart da justert litt.</p>									
<p>PLASSERING OG NATURGRUNNLAG:</p> <p>Lokaliteten ligg i ei søraustvendt li, ovanfor husa i Løkra. Den er avgrensa av lauvskog dominert av bjørk på alle kantar. Berggrunnen består av gneis, ikkje inndelt, for det meste kvartsdiorittisk, nokre stader migmatittisk, slik som mesteparten av dette området gjer. Området ligg på grensa mellom sørboreal (SB) og mellomboreal (MB) vegetasjonssone og i svakt oseanisk seksjon O1. Lokaliteten er avgrensa i hovudsak på basis av ortofoto/kart, og er betre enn 20 m.</p>									
<p>NATURTYPAR, UTFORMINGAR OG VEGETASJONSTYPAR: Lokaliteten er avgrensa som slåttemark (D01). Vidare er den definert som svak lågurtslåtteeeng (D0115) Heilt øvst er det eit mindre areal med lågurt slåttefukteng (D0119)</p>									

ARTSMANGFALD:

Av plantar vart det i 2013 påvist følgjande artar; Bjørk, blåklokke, engfrytle, engreverumpe, engsmelle, firkantperikum, fuglevikke, furu, gjerdevikke, gulaks, gulflatbelg, harerug, hundegras, hundekjeks, hundekvein, karve, kvitbladtistel, kvitkløver, kvitmaure, lækje-
veronika, osp, prestekrage, raudkløver, raudknapp, raudsvingel, ryllik, skjermsvæve, skogstorkenebb, smalkjempe, småengkall, snauveronika, stormarimjelle, sølvbunke, tepperot, timotei, tiriltunge, trådsiv, tviskjeggveronika, vinmarikåpe og åkerstemorsblom. Sommarfuglarten sotmålar og billa *Clytra quadripunctata* må også nemnast.

Frå tidlegare nemner Jordal mellom anna funn av gjeldkarve, jonsokkoll og kjertelaugnetrøyst.

BRUK, TILSTAND OG PÅVERKNAD:

Historikk: Lokaliteten har nok vore nytta både som åker og eng gjennom tidene, men i alle fall i nyare tid har det vore mest slåtteeng her. Elles så veit ein ikkje så mykje om gardsdrifta på Løkra i riktig gamle dagar, anna enn at ein Nils Løkra åtte bruket fram til 1983 (pers meld. Astrid Sæther). Vi veit at han sette opp nytt fjøs i 1946 og at han opphavleg hadde både sau og ku på garden. Då han byrja å verta gammal kvitta han seg med kyrne og satsa på sauehald åleine. Så lenge han hadde husdyr vart det slått på lokaliteten, men då han også måtte kvitta seg med sauene vart det beita nokre få år fram til 1983 då bruket vart seld som tilleggsjord til Gunnar og Astrid Sæther på Lykkeslet. Nils Løkra dreiv på tradisjonelt vis med sein slått og hesjing for det meste og stort sett så gjødsla han med husdyrgjødsel.

Nyare bruk: Gunnar og Astrid Sæther på Lykkeslet overtok altså småbruket i 1983, og hadde det fram til 2008, då sonen Ole Løkra tok over. Frå 1983 og om lag 10 år framover vart enga slått med tohjulstraktor og avlinga for det meste tørka til høyd ved hesjing. Slåtten vart vanlegvis utført i slutten av juli og det vart både vår- og haustbeita med sau på lokaliteten. Kva gjeld gjødsling, så seier Gunnar Sæther at dei bruka om lag 10 kg kunstgjødsel på målet i tillegg til litt naturgjødsel. I ca 1993 vart ein stor del av lokaliteten pløygd til potetåker og grønsaker, men det viste seg snart at det opp-pløygde arealet var lite egna til åkerland, så det vart tilsådd igjen (?). Etter at åkeren var tilvaksen med gras vart det slått og hesja igjen. I 2008 skjøta Gunnar og Astrid Sæther både hovudbruket, Lykkeslet og tilleggsjorda på Løkra over på sonen, Ole Løkra. Sistnemnde bor i Molde og det er no Tommy Sæther og Marius Remmen som disponerer jorda på Løkra.

Bruksmåte no: Lokaliteten vart slått fram til 2012. Det siste året vart deler av lokaliteten slått til silofor, men det gjeld berre den delen av lokaliteten som eignar seg for traktorslått. Resten vart det brukt beitebussar på. I 2013 har det ikkje vore slått, men det har gått nokre kopplam og beita der utover sommaren. Det er Tommy Sæther som har kome med desse siste opplysningane.

Som følge av pløying og påfølgjande tilsåing av store delar av lokaliteten kring 1993 er det framleis ein god del raudkløver, timotei og engreverumpe på lokaliteten, men med rett skjøtsel går ein ut frå at desse artane vil forsvinna etter kvar. Manglande slått dei siste par åra har også vore negativt for dei biologiske verdiane her. Det er også innslag av noko hundekjeks som veldig snart vil bli eit problem om ein ikkje får i gang rett skjøtsel igjen.

FRAMANDE ARTAR:

Hundegras, timotei og engreverumpe.

KULTURMINNE:

Ingen registrert.

SKJØTSEL OG OMSYN:

For å oppretthalde verdiane som slåttemark, så er det dei grunnleggjande skjøtselsgrepa som skal til: Ikkje gjødsling, sprøyting eller pløying, og det må vere sein slått og bakketørking eller hesjing av graset, og etterbeite om hausten om det er mogleg. Ein må unngå intenst og langvarig vårbeite, helst ikkje meir enn ei veke eller maksimum 14 dagar med moderat mengde beitedyr. Sommarbeite er direkte skadeleg for artsmangfaldet

DEL AV HEILSKAPLEG LANDSKAP:

Landskapet har venteleg vore eit småskalalandskap knytt til jordbruk tidlegare. Mykje i nærleiken av Løkra er grodd att, så dette landskapet framstår i dag mykje meir som fragment.

VERDIGRUNNGJEVING:

Enga er over 2 dekar, har tilnærma slåttemarkstruktur og ein viss artsrikdom, og på dei delane som ikkje er pløygd er det eit potensial for raudlista beitemarksopp. Bruk av beitepussar i 2012, samt pløying for ikkje så lenge sidan på delar av lokaliteten, gjer at verdien vert sett til B – viktig.

SKJØTSELSPLAN

DATO skjøtselsplan: 31.10.2013	UTFORMA AV: Solfrid Helene Lien Langmo, Finn Gunnar Oldervik og Øystein Folden		FIRMA: Bioreg AS	
UTM 32N 6914230 450727	Gnr/bnr. 73/1	AREAL (noverande): 4,3 da	AREAL etter evt.restaurering:-	Del av verneområde? Nei
Kontakt med grunneigar/brukar (ev /informant). Før opp tidsperiodar, ev datoar. Namn: Tidlegare grunneigar Astrid Sæther var med på den naturfaglege registreringa 04.07.2013. Før den tid var ein i telefonisk kontakt med vedkomande. Ein har også kontakta ein av dei som brukar arealet no, nemleg Tommy Sæther.			Type kontakt (befaring, tlf, e-post med meir) Har vore i telefonisk kontakt i samband med utarbeidinga av skjøtselsplanen.	

MÅL:

Hovudmål for lokaliteten:

- Det langsiktige målet er at lokaliteten skal haldast i god hevd med årleg slått og fjerning av høy etter tørking på bakken eller eventuelt hesjing. B-verdien på lokaliteten skal oppretthaldast ved at populasjonar av ev raudlista beitemarkssopp, - eller at raudlisteartar frå andre artsgrupper som kan verte registrert på eit seinare tidspunkt vert tekne vare på gjennom tilpassa skjøtsel. Dessutan er det viktig at karakterartar av kulturmarksengplantar vert halde på dagens nivå, eller at populasjonane av desse aukast.
- Det er også eit mål at den typiske jamne slåttemarkstrukturen vert teke vare på eller helst at slik struktur vert dominerande på heile lokaliteten, ikkje berre på deler av den som no.
- Slåttemarka skal liggja i eit ope landskap og kantsoner skal ikkje skuggast ut av skog og kratt.
- Slåttemarka skal ikkje gjødslast, pløyast eller sprøytast. Lokaliteten ber no preg av å vere noko oppgjødsla. Det er difor viktig at det ikkje vert tilført noko slags gjødsel på denne lokaliteten.
- Det skal ikkje nyttast tung traktorreiskap på lokaliteten. Til slått kan ein bruke tohjulsslåmaskin og ljå. Avlinga kan rakast ned i nedkant og hentast der.

Delmål for lokaliteten:

- Vårbeite bør avgrensast til ei veke, maks 14 dagar. Ein bør ikkje sleppa innpå for mange beitedyr slik at beitepresset vert særleg sterkt om våren. Beite heile sesongen på lokaliteten er skadeleg for artsmangfaldet, sjølv om ein på den måten kan unngå at lokaliteten gror igjen.
- Lokaliteten bør etterbeitast om hausten, men ikkje så sterkt at det blir mykje opptrakka. Ved ufullstendig beiting er det viktig å få slått kantane.
- Skogen rundt lokaliteten bør tynnast noko. Eventuell transport med traktor må skje på frose mark, eller utanom lokaliteten.

Tilstandsmål artar:

- Artsmangfaldet i slåttemarka skal oppretthaldast eller helst aukast, jf. artslista i vedlegg 1!
- Populasjonar av artane i lista over karakterartar skal oppretthaldast. (Sjå artslista i vedlegg 1!)
- Populasjonar av eventuelle raudlisteartar av beitemarkssopp eller frå andre artsgrupper som måtte dukka opp skal oppretthaldast eller helst utvidast.

Mål for nedkjemping av problemartar/gjengroing:

- Ein må vere merksam på at førekomstane av hundekjeks fort kan verte eit problem på lokaliteten om slåtten ikkje vert teke opp att, da dette er ein art som veldig fort kan ta overhand.

Tiltak:

- Årleg slått ikkje før 15.07. og helst innan 15.08., tørking av graset minst to dagar og fjerning av høyet.
- Tynning av skog. Det er ein fordel om det kan hoggast litt spreidd over fleire år, jf. generell del. Kvisten må fjernast frå lokaliteten. Viss denne blir brent (Sjekk med kommunen om det finst vilkår for brenning), så skal dette gjerast på fast bål plass utanfor lokaliteten.
- Haustbeiting er ønskeleg også her. Det kan sleppast sauer inn på lokaliteten 1-2 veker etter at den er slått, og desse kan beite der resten av sesongen. Tilleggsforing må unngåast.

<p>AKTUELLE TILTAK:</p> <p>Generelle tiltak: Årleg slått ikkje før 15.07., og helst innan 15.08., tørking av graset minst to dagar og fjerning av høyet</p> <p>Beiting</p> <p>Aktuelle restaureringstiltak, utover de generelle: Tynning av skog langs lokaliteten. Kvisten må også fjernast frå området</p> <p>Aktuelle årlige skjøtselstiltak, utover dei generelle:</p>	<p>Prioritering (år)</p> <p>Årleg</p> <p>2014, 2015, 2016, 2017</p> <p>Årleg</p>	<p>Kostnad</p> <p>4,3 daa à kr 1800,- = 7840,-</p> <p>Kr.0,-</p> <p>3 dagsverk årleg, dvs ca kr. 7500,- pr. år.</p>	<p>Kontroll: (Dato) Haust</p>
<p>UTSTYRSBEHOV: Tohjuls slåmaskin, ljà, høygaffel, rive, presenning, motorsag</p>			
<p>OPPFØLGING: Skjøtelsplanen skal evalueres innen, 5 år:</p> <p>Behov for registrering av spesifikke artsgrupper: Beitemarksopp er ikkje undersøkt.</p>			
Tilskot søkt år:		Søkt til:	
Tilskot tildelt år:		Tildelt frå:	
<p>Skjøtelsavtale parter:</p>			
<p>ANSVAR: Person(-er) som har ansvar for iverksetting av skjøtelsplanen.</p>			

Kjelder

Litteratur:

Direktoratet for naturforvaltning 2007. Kartlegging av naturtyper. Verdisetting av biologisk mangfold. Ny revidert utgave av DN-håndbok 1999-13 (under revisjon).

Fremstad, E. 1997. Vegetasjonstyper i Norge. NINA Temahefte 12. 279 s.

Hamre, L.N., Auestad, I. & Rydgren, K. 2011. Felteksperiment -fjerning av småplanter av platanlønn (*Acer pseudoplatanus*) i Flostrand naturreservat. Fylkesmannen i Sogn og Fjordane Rapport nr. 1-2011. 22 s.

Jordal, J. B. 2007: Slåtteeuger i Møre og Romsdal. Samanstilling av kunnskapen om biologisk verdifulle lokalitetar.

Jordal, J. B. & Gaarder, G. 1995. Biologiske undersøkingar i kulturlandskapet i Møre og Romsdal i 1994. Planter og sopp i naturbeitemarkar og naturenger. Fylkesmannen i Møre og Romsdal, Landbruksavdelinga, rapport nr. 2 - 95. ISSN 0906-0363. ISBN 82-91585-01-6.

MR Fylke, Landbruksavd. Rapport nr. 1-2007. 112 s. ISBN 978-82-91585-27-7. ISSN 0809-957X.

Moen, A. 1998. Nasjonalatlas for Norge. Vegetasjon. Statens kartverk.

Munnlege kjelder:

Astrid Sæther, 6330 Verma, tlf. 71 22 88 69 og 980 62 848
Tommy Sæther 6330 Verma, tlf. 71 22 88 77 og 901 73 712

Internett:

Dato	Nettstad
03.10.13	Miljødirektoratet, Naturbase
03.10.13	Artsdatabanken, Raudlista, Artskart og NiN

Ortofoto/kart

Figur 6. Dette ortofotoet frå Gislink viser avgrensinga av den aktuelle lokaliteten merka med raudt. Den gamle avgrensinga er med gult, og ein kan sjå at den gamle og den nye avgrensinga samsvarer sånn nokolunde. I vest ser ein lokaliteten Løkra, øvre del av innmarka, og i aust ser ein delar av lokaliteten Stokke merka med grønt. Denne er avgrensa som kalkskog.

Bilete

Figur 7. Foto; Solfrid Helene Lien Langmo © 04.07.2013. Biletet er tatt mot vest i lokaliteten og austover. Som ein ser er det bra artsmangfald innanfor lokaliteten. Personen i biletet er ein av kartleggjarane, Øystein Folden.

Figur 8. Foto; Solfrid Helene Lien Langmo © 04.07.2013. Biletet viser detalj frå den delen av lokaliteten som for ca 20 år sidan vart opp-pløgd og tilsådd. Miljøet her er temmelig nitrofilt og vilkåra for kulturmarksengplantane er langt frå optimalt. Som ein ser legg graset seg her. Det er ein fare for at meir av artsmangfaldet innanfor lokaliteten forsvinn med såpass sterk gjødselpåverknad som det er no.

Figur 9. Foto; Øystein Folden © 04.07.2013. Vi ser nordre og vestre kanten av lokaliteten. Det står mykje skog som bør tynnast ut. Heilt til høgre kan ein sjå verknaden av skogen på enga som her er ein del tynnare.

Figur 10. Foto; Øystein Folden, 04.07.2013 ©. Vi ser ein del av øversida av lokaliteten der det er ein del hasselkratt mot jernbanelina. Vegetasjonen her gir ikkje mykje skugge, men det er bra om det blir tynna litt. Fuktenginnslaget er omtrent frå der fotografen står og litt nordover i lokaliteten.

Vedlegg 1. Artslister

Artsliste for slåttemarkslokaliteten Løkra, øvre del av innmarka, i Rauma kommune.

Karakterartar er utheva med feit skrift

Av plantar vart det i 2013 påvist:

Bakkesoleie, bleikstorr, blåbær, **blåklokke**, blåkoll, bråtestorr, **dunkjempe**, engfrytle, **engnellik**, engsyre, fuglevikke, **gjeldkarve**, gjerdevikke, grasstjerneblom, **gulaks**, **harerug**, hegg, hundekvein, **hårsvæve**, kattedot, **kjertelaugnetrøyst**, kvitkløver, **kvitmaure**, **prestekrage**, raudkløver, raudknapp, raudsvingel, ryllik, **sauesvingel**, skogfiol, skogstorkenebb, **smalkjempe**, småbergknapp, småengkall, stornesle, teiebær, tepperot, tiriltunge, tviskjeggveronika og åkerstemorsblom.

Artsliste for slåttemarkslokaliteten Løkra, Lykkja, i Rauma kommune.

Karakterartar er utheva med feit skrift

Av plantar vart det i 2013 påvist:

Bjørk, **blåklokke**, engfrytle, engreverumpe, engsmelle, firkantperikum, fuglevikke, furu, gjerdevikke, **gulaks**, gulflatbelg, **harerug**, hundegras, hundekjeks, hundekvein, **karve**, kvitbladtistel, kvitkløver, **kvitmaure**, **lækjeveronika**, osp, **prestekrage**, raudkløver, **raudknapp**, raudsvingel, ryllik, skjermvæve, skogstorkenebb, **smalkjempe**, småengkall, snauveronika, stormarimjelle, sølvbunke, tepperot, timotei, tiriltunge, trådsiv, tviskjeggveronika, vinmarikåpe og åkerstemorsblom,

Sommarfuglar; Sotmålar. Biller; Clytra quadripunctata.

Vedlegg 2. Definisjonar

Under er ei enkel forklaring på eit par omgrep brukt i skjøtselsplanane.

Karakterartar vil i desse skjøtselsplanane seia planteartar som karakteriserer kulturmarkseng. Tidlegare vart desse artane ofte kalla naturengplantar og/eller seterartar. I mangel på noko betre viser vi til følgjande rapport: John Bjarne Jordal og Geir Gaarder: Biologiske undersøkingar i kulturlandskapet i Møre og Romsdal i 1994. Planter og sopp i naturbeitemarkar og naturenger. Fylkesmannen i Møre og Romsdal, Landbruks-avdelinga, rapport nr. 2 - 95. ISSN 0906-0363. ISBN 82-91585-01-6. Tabellen over kulturmarksengplantar (naturengplantar) hadde nok hatt behov for ein revisjon der artsutvalet vert gjort meir spesifikt for dei ulike utformingane av kulturmarkseng.

Ved å følgja denne linken kan ein lasta ned rapporten til Jordal & Gaarder frå 1995. Lista står på side 15 ff i rapporten; <http://www.jbjordal.no/publikasjoner/MR1994.pdf>.

Kulturmarksengartar: Engplantar med relativt låg toleranse for attgroing og gjødsling. Oftast er dei relativt lågvaksne og krev mykje ljøs, difor vert dei ofte utskugga av meir høgvalsne og nitrofile artar, dvs. artar som trivst best på godt oppgjødsla mark. «Naturengplantane» er utsette i dagens kulturlandskap fordi områda dei trivst i stadig blir mindre vanlege (Jorddal og Gaarder, 1995).

Veiledning til skjøtelsplanskjemaet, B- Spesiell del.

Skjema B- spesiell del er delt opp i tre hoveddeler: Søkbare egenskaper (for Naturbase), Områdebeskrivelse (for Naturbase og som grunnlag for skjøtelsplan) og Skjøtelsplan. For søkbare egenskaper er det viktig at de begrepene og kodene som er oppgitt brukes. Områdebeskrivelse og beskrivelse av skjøtsel skal være ren tekst som ikke blir søkbar. For mer utfyllende forklaringer, se DN-håndbok 13 2. utgave 2006
<http://www.dirmat.no/content.ap?thisId=500031188&language=0>

Søkbare egenskaper:

Områdenavn: Offisielle stedsnavn etter vedtatte rettskrivningsnormer, dvs. normalt navn fra kartblad i M711-serien. Ved bruk av navn fra økonomisk kartverk oppgis i tillegg nærmeste stedsnavn på M711-kart. Eventuelt med støttenavn i tillegg (d.v.s. lokale stedsnavn som ikke står på kart, eller områdenavn).

Områdenr.: Løpenummer. Nummeret skal være unikt (to geografisk atskilte områder kan ikke ha samme nummer) og vil i en fylkes-/nasjonal sammenstilling starte med kommunenummeret.

ID i Naturbase oppgis hvis området ligger i Naturbase fra før.

Registrert av: (Inventør/kartlegger): Angi alle som har vært med på å fremskaffe primærdata i felt.

Tidligere registrert: Angi årstall for ev. tidligere kartlegging av lokalitet. Få fram om lokaliteten har blitt undersøkt gjentatte ganger. Referanse til rapporter settes opp under Kilder mot slutten av dokumentet

Naturtype: Etter DN-håndbok 13 om naturtypekart-legging. **Utforming(er):** Etter DN-håndbok 13. usikkerhet m.m. utdypes i områdebeskrivelsen. **Mosaikk:** En lokalitet kan inneholde en småskala mosaikk som det er vanskelig å avgrense, og der avgrensingen har liten praktisk betydning for planlegging og forvaltning. Lokaliteten plasseres da i den naturtypen det er mest av, eller den som er viktigst. Andre naturtyper eller utforminger som forekommer på lokaliteten registreres som mosaikk (tilleggsnaturtyper/-utforminger, helst med prosentandeler).

Verdi: A, B, C. Usikkerhet og gradering angis i områdebeskrivelsen.

Stedkvalitet: Avgrensingens nøyaktighet beskrives i 5 kategorier. Sett kryss.

Påvirkningsfaktorer (tekniske inngrep m.m.): Etter liste i vedlegg 11 i DN-håndbok 13.

Tilstand (hevd): For kulturbetingete lokaliteter oppgis tilstanden etter 5-gradert skala. Sett kryss. Under tilstand i områdebeskrivelsen nedenfor ønskes en mer utfyllende beskrivelse.

Bruk: For kulturbetingete lokaliteter oppgis *nåværende* bruk. Sett kryss. I områdebeskrivelsen nedenfor ønskes en mer utfyllende tekst om tidligere og nåværende skjøtsel.

Områdebeskrivelse

Områdebeskrivelse: Skal være forvaltningsrettet, tilpasset brukeren og må være tilstrekkelig til å kunne begrunne valg av naturtype, verdi og skjøtels- og restaureringstiltak som skal ivareta lokaliteten.

Innledning: Opplysninger om kartleggingen/ skjøtelsplanarbeidet. I hvilken sammenheng kartleggingen er gjort, hva som er gjort tidligere, om den nye beskrivelsen supplerer eller erstatter tidligere beskrivelser og lignende.

Beliggenhet og naturgrunnlag: Geografisk beliggenhet og supplerende opplysninger til kartet, evt. buffersone beskrives. Hvor nøyaktig er avgrensingen? Sistnevnte kan variere, både som følge av kartleggingsmetodikk og naturgitte årsaker, og det bør skilles mellom disse to faktorene. Viktige topografiske og geologiske forhold. Viktige naturgitte faktorer som påvirker økosystemets stabilitet (skogbrann, flom, nedbør/luftfuktighet, vind).

Naturtyper, utforminger og vegetasjonstyper: Supplerende opplysninger om naturtyper, utforminger og mosaikk oppgis her, samt supplerende opplysninger om truede vegetasjonstyper og evt. andre viktige vegetasjonstyper. Hvis naturtyper/vegetasjonstyper som ikke er prioriterte er inkludert, skal dette nevnes og begrunnes (f.eks. av arronderingsmessige årsaker).

Artsmangfold: Typiske/karakteristiske/dominerende arter. I hagmark/lauveng bør ulike treslag angis, samt deres mengdefordeling. I tillegg kan arter som supplerer eller spesifiserer ytterligere i forhold til naturtype-/vegetasjonstypebeskrivelsen nevnes. Alle sjeldne, kravfulle og rødlistede arter skal listes opp med antall/mengde for artene, samt funnhistorikk.

Bruk, tilstand, påvirkning: Utfyllende opplysninger om tilstand, inngrep, andre påvirkningsfaktorer, historikk og bruk. **Bruk:** Nåværende og tidligere bruk skal beskrives. For tidligere bruk menes tradisjonell drift, (helst tilbake til før krigen). Kontinuitet i bruk/ikke bruk: Angi perioder (årstall) med ev. opphør av drift. Perioder (årstall) med ev. intensivering av drift, eks: flere slåtter pr år, økt gjødsling (type og mengde gjødsel med mer). For *tilstand* angi her eventuell avvikende skjøtsel: Slått men graset ligger igjen, slått ved plenklipping, bare beiting osv. For slåttemyr er grøfting og slått viktig. For kystlynghei er brenning og beiting viktig. Noter type gjengroingsarter og grad av gjengroing. Avgrens gjerne på ortofoto arealer med preg av forfall. NB: (Dette blir supplerende opplysninger til rubrikken *hevd* ovenfor) Påvirkningsfaktorer kan i tillegg registreres som søkbar egenskap for alle naturtyper. For kulturlandskap kan bruk registreres som søkbar egenskap.

Fremmede arter: Forekomst og tiltak. (hvor de vokser avmerkes på ortofoto/kart).

Kulturminner: Forekomst av spesielle kulturminner i lokaliteten, eks bakkemurer, steingjerde, stakksneis osv.

- Skjøtsel og hensyn: Skjøtsel er aktive tiltak for å fremme naturverdiene. Hensyn er passive tiltak for å unngå skadelige aktiviteter for lokaliteten, eller visse former for bruk/inngrep som ikke vesentlig påvirker de naturverdiene som skal ivaretas. Konkrete forslag og behov for å ta spesielle hensyn utenfor lokaliteten bør det nevnes her. Det gis her en kortere oppsummering av det som skrives i skjøtelsesplanen om mål for skjøtsel, tilstand, skjøtselstiltak, tidsplan m.m.
- Del av helhetlig landskap: Sammenheng med andre områder innenfor et større areal. Det vil ofte være aktuelt å vise til nærmere beskrivelse i dokument eller kilde på faktaarket.
- Verdibegrunnelse (Obligatorisk): A, B eller C. Angi kort hvilke faktorer som i størst grad bidrar til verdien som er satt. Eventuell usikkerhet i forhold til verdien bør nevnes. Eventuelle utviklingstrekk som støtter verdivalget, nevnes. Om lokaliteten har endret verdisetting siden forrige registrering bør dette begrunnes her. Restaureringspotensialet til lokaliteten bør inn i verdivurderinga, om (deler av) enga er i forfall.
- Merknad: Her kan det legges inn uthevet kommentar om at lokaliteten må oppsøkes på nytt, at avgrensingen er for unøyaktig m.m..

Skjøtelsesplan

Dato skjøtelsesplan: Dato for ferdigstilt skjøtelsesplan.

Utformet av: Navn på ressursperson som har skrevet planen ev hvem som har veiledet skjøtelsesplanarbeidet.

UTM: Sett inn koordinater for midtpunkt i polygonet. **Gnr/bnr:** Oppgi alle gårds og bruksnummer innen lokaliteten som skjøtelsesplanen gjelder for. (Kan bli mange for store lokaliteter som kystlynghei. Her kan dere få hjelp av kommunen).

Areal (nåværende og etter evt. restaurering): Oppgi areal på lokaliteten ved registrering, om aktuelt angi også areal etter at restaureringstiltak er gjennomført dersom dette vil endre på arealstørrelsen.

Del av verneområde: Det skal noteres om området ligger helt eller delvis innenfor et verneområde.

Kontakt med grunneier/bruker: Det er meget viktig å holde god dialog med grunneier/ev. bruker under hele skjøtelsesplanprosessen, slik at skjøtelsesplanen blir konkret og tilpasset grunneierens behov, kapasitet og drif. Det skal dokumenteres at skjøtelsesplanskriver har hatt denne dialogen, og med hvem dialogen er ført.

Mål: Deles opp i hovedmål, delmål, ev. mål for delområder, samt tilstandsmål for enkelte arter. Rødlistearter, karakterarter, totalt antall arter. Konkretiseres med % økning innen et tidsrom, eks innen 10 år. Er lokaliteten i god hevd vil det være et mål i seg selv å beholde dagens artsinventar og fordeling. Om området ligger innefor et verneområde og har konkrete bevaringsmål som vil påvirke skjøtselen så skal dette beskrives her.

Aktuelle tiltak: Deles opp i: *Generelle tiltak* (med henvisning til A: generell del i skjøtelsesplanen), *Aktuelle restaureringstiltak, utover de generelle* dvs restaureringstiltak som er nødvendig for konkret denne lokaliteten og som ikke er beskrevet i den generelle delen. Det kan være behov for brenning, ringbarking, tidspunkt for tiltak, midlertidig plassering av kvisthauger, bekjemping av problemarter, eller spesielle *hensyn* knyttet til kulturminner, styvingstrær, hi/reir, fuktområder, adkomst til lokalitet, utkjøring av tømmer/ved, eiendomsstruktur osv.

Til sist; *Aktuelle årlige skjøtselstiltak, utover de generelle*. Eks spesifikke lokale slåttetidspunkt, behandling av høyet, bortkjøring, slått hvert år eller sjeldnere, ev før- og etterbeite, hva slags dyr, antall beitedyr, ev. tidsperioder for beiting. Lauving/styving; tidspunkt, behandling av kvister osv.

Utstysrbehov: Spesielle behov for utstyr til skjøtsel/restaurering.

Oppfølging: Det bør angis årstall for evaluering av tiltakene igangsatt etter skjøtelsesplanen. Om det er aktuelt med supplerende registrering av spesifikke artsgrupper så nevnes dette her.

Tilskudd/skjøtelsesavtale: Gi opplysninger om det er søkt midler RMP, SMIL ev andre miljømidler, samt opplys om det foreligger skjøtelsesavtale og hvor lenge den gjelder.

Ansvar: Navn på person(-er) som har ansvar for iverksettelse av skjøtelsesplanen, eks grunneier/bruker for gjennomføring av tiltak, samt person i forvaltningen for oppfølging av skjøtelsesavtaler med mer.